

N.F.S. Grundtvig “Var Morten Luther en Christen, eller var han en Kjætter?”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.8, april 2016

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1824 (SJ: 395)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 4

Teksten er etableret af Kim Steen Ravn

Punktkommentarer og tekstredigering er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Klaus Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Indledning er skrevet af Kristoffer Garne, redigeret af Klaus Nielsen og Kim Steen Ravn

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Johnny Kondrup

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[[A:561] |US:224

Var Morten Luther en Christen, eller var han en Kjætter?

Paven satte *Luther* i Kirkens Ban, og Catholikerne have bestandig paastaaet, det var velforskyldt: paastaaet, at *Luther* var en Kiætter, og det en af de Argeste; men den *Augsburgske Confessions* Tilhængere have naturligviis paa det Kraftigste *protesteret* mod denne Pave-Dom, og apelleret til det apostoliske Concilium i *Bibelen* og Arelds-Kirken, efter hvis gyldige Kiendelse, de paastod, *Luther* maatte agtes og æres, |US:225 som en Christendoms-Lærer i Aand og Sandhed, hvis Lige knap, siden Apostlernes Dage, var fundet i Kirken.

Saaledes stod Sagen alt giennem Aarhundreder, og om nu Hr. Doctor juris *Jens Krag Høst* er blevet lidt catholsk, eller taler kun, med Tydskeren, i *Dagen* om hvad han ikke kiender, det er aabenbar et af de mange Smaa-Spørgsmaal i Verden, som det vilde falde alt

for vidtløftigt og kiedsommeligt, offentlig at afhandle. Jeg skulde derfor ikke, ved denne Leilighed, have nævnet Hr. Doctoren, dersom han ikke, med en [A:562]besynderlig juridisk Uforsigtighed (i Dagen No. 101) havde beskyldt mig for *grov Usandhed*; men da det er Udtryk, som snart kunde nøde mig til at gaae til Things, og det i en Sag, der i Grunden slet ikke kan afgjøres paa noget Lands-Thing, saa finder jeg mig forbundet til, paa en mere passende Maade, at slaae den Beskyldning juridisk ihjel, det er: *mortificere* den.

Jeg har sagt, at, naar man haaner *Steffens for den Tro*, han, i Bogen om den falske Theologie, vedkiender sig, da haaner man *Christendommen* i ham, og det kalder Hr. Doctoren ei blot et uværdigt og forslidt Konstgreb, men en *grov Usandhed*. Da nu imidlertid *Steffens*, i omtalte Skrift, udtrykkelig, uden al Forbeholdenhed, vedkiender sig den *lutherske Christendom*, saa følger deraf unægtelig, at, naar han haanes for denne Troes-Bekiendelse, da haanes i ham den lutherske Christendom, og om nu denne er den sande Christendom, kan, mellem Hr. Doctoren og mig, kun være et juridisk Spørgsmaal, som Juristen vel maa vide, *Danske Lov* paa det Bestemtteste [A:563]har afgjort til *Morten Luthers Ære*. *Juridisk* talt er det da ikke et Konstgreb, end sige, en *grov Usandhed*, naar en Dansk Præst erklærer, at hvem der haaner den lutherske Troes-Bekiendelse, haaner dermed Christendommen; det er tvertimod en Paastand, hvortil *Danske Lov* ei blot berettiger, men forpligter ham. Saaledes har jeg viist, hvad jeg, som Embeds-Mand, burde, at Hr. Doctorens Beskyldning er død og magtesløs.

Vil man sige, at *hermed* er Spørgsmaalet om den lutherske Christendoms Ægthed dog i *Grunden* slet ikke afgjort, da har man vist nok fuldkommen Ret; men det vilde være meget ufornuftigt af mig, at drøfte dette Spørgsmaal theologisk med Hr. Doctor juris *Høst*, der, efter Alt at dømme, maa indbilde sig, man paa fri Haand kan afgjøre, hvad der dog ene og alene beroer paa historiske Vidnesbyrd. Da imidlertid mange af de nyere Theologer synes at være i samme Vildfarelse, maa jeg, [US:226]ved denne Leilighed, bemærke, at hvad enten den lutherske Christendom agtes for den sande eller ikke, staaer dog den lutherske Paastand lige urokkelig fast, at det kun er *Bibelen* og den *ældste Kirke-Historie*, der kan lære os, *hvad sand Christendom er*. Ingen Sætning kan være klarere end denne; thi *sand Christendom* er dog ligesaa unægtelig hvad Christus har lært, og intet Andet, som sand Muhamedanisme er hvad Muhamed har lært, og enten maae vi da af de apostoliske Skrifter og de ældste Christnes Bekiendelse kunne lære, hvad sand Christendom er, eller ogsaa det er et unyttigt Spørgsmaal, som ikke al Verdens Universiteter kan besvare. Ikke desmindre er det, fra Midten af forrige Aarhundrede, blevet mere og mere sædvanligt, at [A:564]sige sine egne Tanker om de aandelige Ting, og, uden stort at

ændse Apostlernes og den ældste Kirkes Vidnesbyrd, dristig paastaae, at hvad man sagde, var den sande, rensede, rene, fornuftige Christendom, ja, det er gaaet saavidt, at en theologisk Professor i Halle, *Wegscheider*, i den allersidste Tid har udgivet en Dogmatik, som han selv indrømmer, strider ei blot mod Morten Luthers, men mod de ældste Christnes og Apostlernes Bekiendelse, men som dog skal være *sand christelig!*

Grunden til dette uvæsen vil jeg her lade staae ved sit Værd, men skamme sig skulde dog visselig hver Mand, som vil agtes for en Lysets Ven, ved at arbeide paa den største af alle Formørkelser; thi det er unægtelig en saadan Forvirring af Ord og Tanker, som, naar den blev herskende, maatte gjøre al Tale om aandelig Sandhed uforstaaelig og derved unyttig. I *Lysets* Navn er det da vor Fordring til alle dem, der vil tale med om Christendom, at de ikke sammenblande, men tydelig adskille de to aabenbar forskiellige Spørgsmaal: hvad er den sande Christendom ∴ hvad har Christus lært? og: er Christendommen sand ∴ er Christus troværdig? Det første Spørgsmaal er aldeles historisk, og skal, uden alle andre Hensyn, besvares af Apostlerne og de første Christne. Det Andet derimod kan vist nok ogsaa behandles videnskabelig, men bliver dog, til Verdens Ende, hvad det fra Begyndelsen var, i Grunden et *Samvittigheds-Spørgsmaal*, som Enhver maa have Lov til, paa eget Ansvar, for sig selv at afgjøre, da *Troen* er Noget, Mennesker umuelig kan give, altsaa ei heller maa ville paanøde hinanden. Hvem der sammenblander disse Spørgsmaal, og enten paastaaer, man af sig selv kan vide, hvad **A:565**der er den sande Christendom, eller at Troen er en Tvangs-Sag, hvem der paastaaer **US:227**Sligt, det være sig Theologer eller Philosopher, Lærd eller Læg, de ere aabenbar ikke Lysets men Mørkets Talsmænd, og mellem disse vil Historien da nødes til at tælle Mange, som i den sidste Tid have brammet med Navn af Oplysningens Venner, medens de legde med Ord i den vigtigste Sag, og derved stræbde at fordunkle selv de klareste Sandheder, som der kun hører Sandheds-Kiærlighed til at fatte.

Medens jeg derfor inderlig ønsker, at Samvittigheds-Friheden maatte overalt være saa uindskrænket, som den knap er i England selv, maa jeg erklære det, videnskabelig, for en aldeles tvungen Sag, hvad der skal kaldes sand, det er: *ægte Christendom*, da det ikke beroer paa noget Menneskes Villie eller Tanke-Gang, men paa historiske Vidnesbyrd.

Fremdeles erklærer jeg, som *Theolog*, pligtig til, af Bibel og Kirke-Historie, mod hver kyndig Modstander at forsvare min Paastand, at *Morten Luthers Troes-Bekiendelse*, som den findes i den *Augsburgske Confession*, er *den sande Christendom*, som den var fra Begyndelsen, og som den da, hvad enten man vil troe den, eller ikke, nødvendig maa blive til Verdens Ende.

Paa en Tid, da *Wegscheiders* Dogmatik, som i Tydskland alt har oplevet tre Oplag, ogsaa hos os er blevet anprist Præster og Studenter, maa jeg jo vente at finde Modsigelse, som, hvis Beviset brister mig, gjør mig til Skamme; men *saalænge* maa og vil jeg have Ret til, ikke blot juridisk, men *theologisk*, at erklære enhver Forhaanelse af den *lutherske Troes-Bekien* **A:566**delse for en Forhaanelse af *den eneste ægte, sande, fornuftige Christendom*.

N. F. S. Grundtvig.